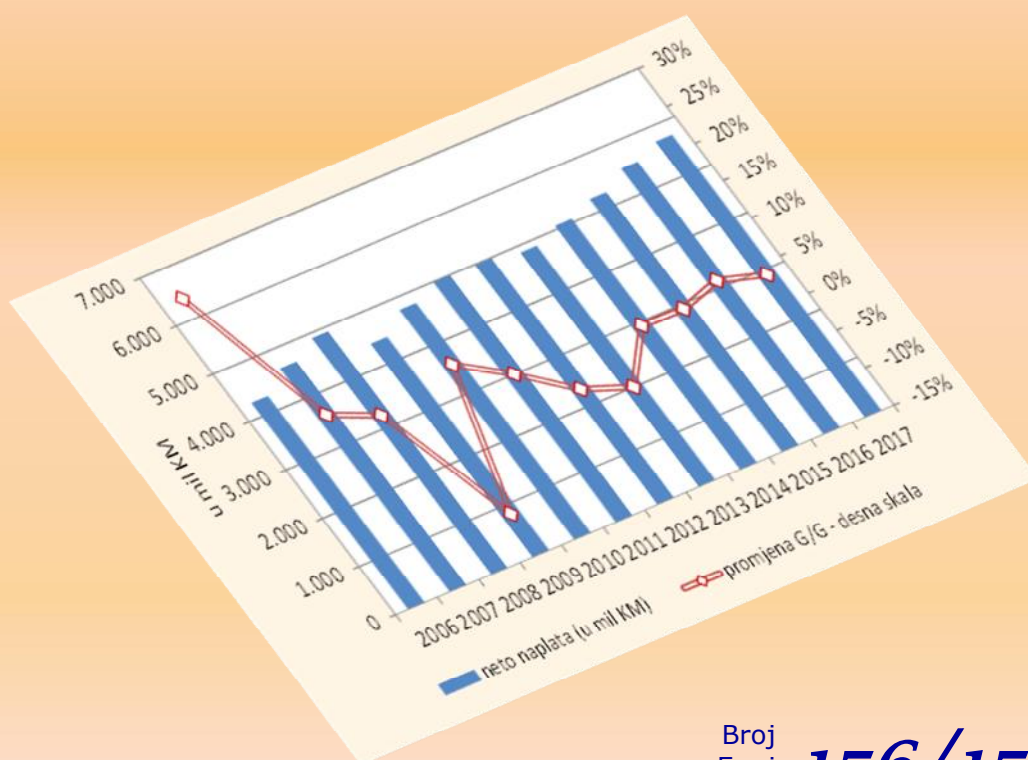

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

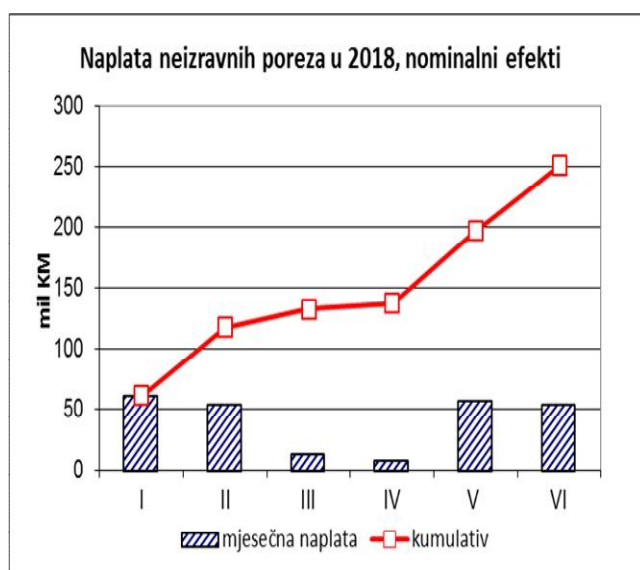
OMA Bilten

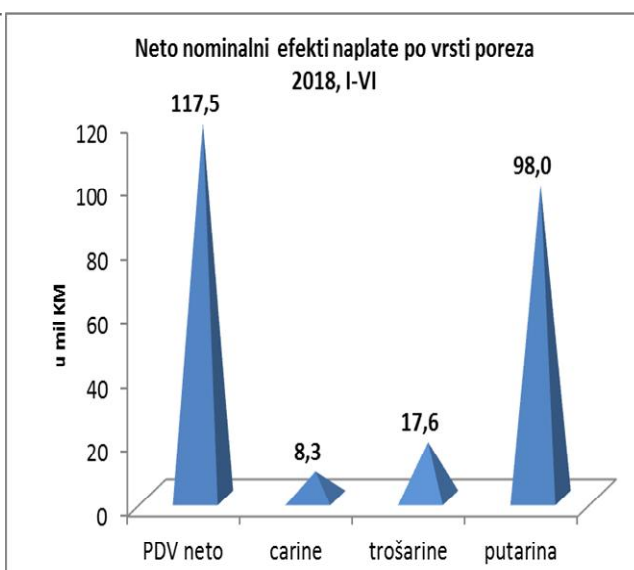
Broj
Број
Number **156/157**

Uz ovaj dvobroj

Prema preliminarnom izvještaju UNO po vrstama prihoda u mjesecu lipnju 2018. bruto naplata prihoda od neizravnih poreza je porasla za 38,6 mil KM ili za 6,4%. Istodobno su i smanjene isplate povrata za 15,1 mil KM. Kumulativni pozitivni efekat rasta bruto naplate i smanjenja povrata donio je ukupni neto suficit od 53,6 mil KM, što je predstavlja rast od 11,2% u odnosu na lipanj 2017. Rast prihoda u lipnju povećao je kumulirani suficit bruto neizravnih poreza na 288,5 mil KM. Međutim, zbog povećanja isplata povrata od 38,2 mil KM neto kumulativni efekti su iznosili 250,6 mil KM, što predstavlja rast od 9,4% u odnosu na isto razdoblje 2017. (Grafikon 1).

Grafikon 1

Grafikon 2

Izraženo u nominalnim veličinama u razdoblju siječanj – lipanj 2018. najveći porast prihoda zabilježen je kod PDV-a (117,5 mil KM), putarine (98 mil KM), te na prihodima od trošarina (17,6 mil KM) i carina (8,3 mil KM) - Grafikon 2. Potrebno je naglasiti da se indikatori kretanja prihoda po vrstama mogu izmijeniti nakon konačnog usklađivanja trenutno 18,7 mil KM neusklađenih prihoda. Detaljna analiza naplate prihoda po vrstama dana je u nastavku Biltena.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Naplata prihoda od neizravnih poreza, siječanj – lipanj 2018

2

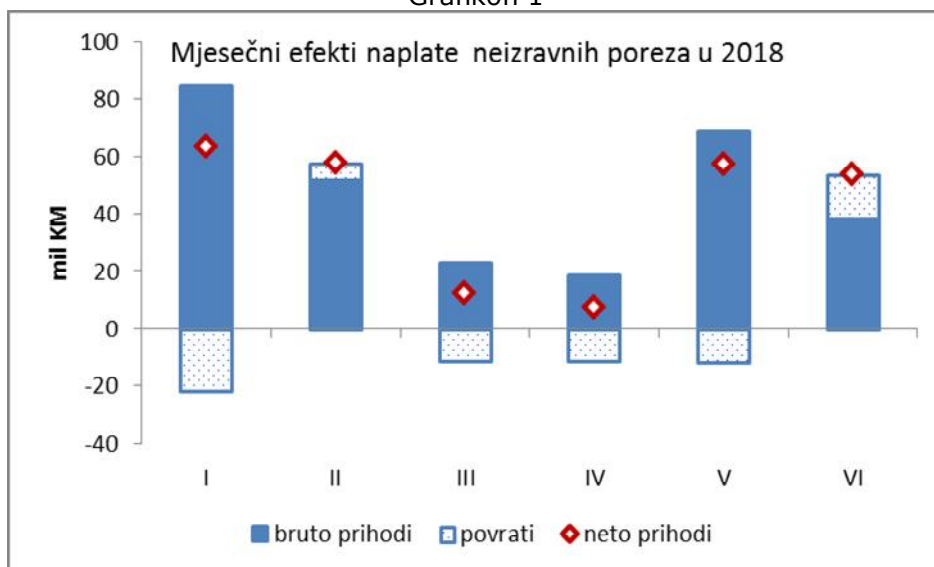
tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Naplata prihoda od neizravnih poreza, siječanj – lipanj 2018

Ukupna naplata

Pregled naplate prihoda po mjesecima ukazuje na divergentne trendove. Najveći efekti u bruto naplati su zabilježeni u siječnju (+85 mil KM) i svibnju (+69 mil KM), a najmanji u ožujku i travnju. U veljači i lipnju je zabilježeno smanjenje povrata, što je pozitivno djelovalo na neto naplatu. U ostalim mjesecima je zabilježen rast povrata PDV-a (Grafikon 1). Snažne oscilacije u bruto naplati i isplati povrata odrazile su i na neto naplatu, čiji efekti na razini mjeseca su oscilirali u rasponu između 7 i 63 mil KM.

Grafikon 1

Grafikon 2

Pozitivni trendovi u naplati neizravnih poreza u prvom polugodištu 2018. donijeli su rast u prvom kvartalu od 10,7%, a u drugom kvartalu od 8,4%. Pregled kvartalnih trendova pokazuje pozitivan

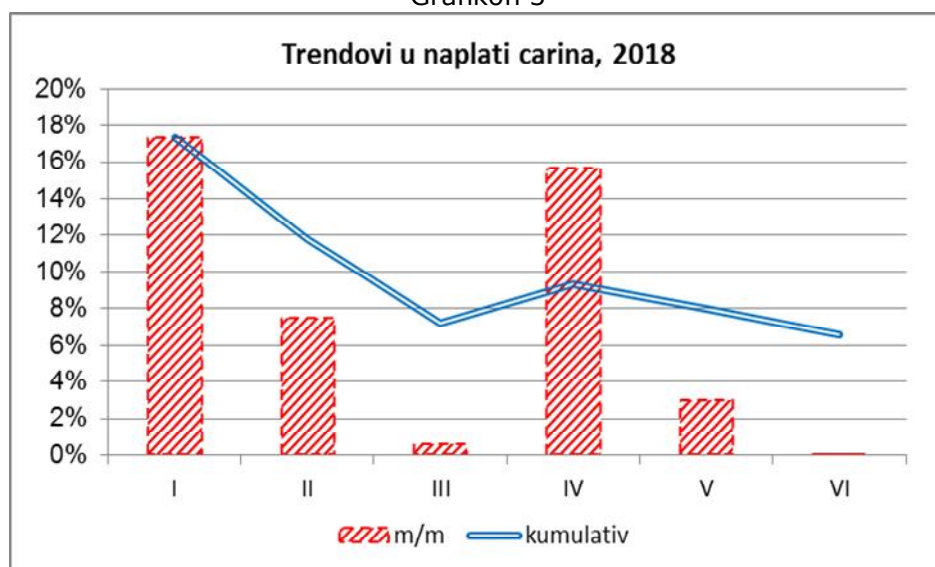
trend naplate koji u kontinuitetu traje četiri godine, sa izuzetkom četvrtog kvartala 2017. (Grafikon 2). Međutim, potrebno je podsjetiti da je pad naplate u tom kvartalu bio u velikoj mjeri posljedica odlaganja isplata povrata iz trećeg kvartala 2017. zbog sprovođenja opsežnih kontrola povrata od strane UNO.

Trendovi po vrstama prihoda

Carine

Naplata prihoda od carina u prvom polugodištu je bila podložna snažnim oscilacijama, kao posljedice oscilacija u uvozu dobara iz EU koje su pod režimom carina i uvoza dobara iz trećih zemalja. Za razliku od siječnja i travnja, kada je ostvaren rast prihoda od 16-17%, u lipnju su naplaćeni prihodi bili veći samo za 0,2% u odnosu na isti mjesec 2017. (Grafikon 3). Oscilacije u naplati carina u prethodna dva mjeseca su usporile kumulativnu stopu rasta. Ipak, i pored toga, na razini šest mjeseci ostvaren je rast prihoda od carina od 6,6% (Grafikon 3).

Grafikon 3

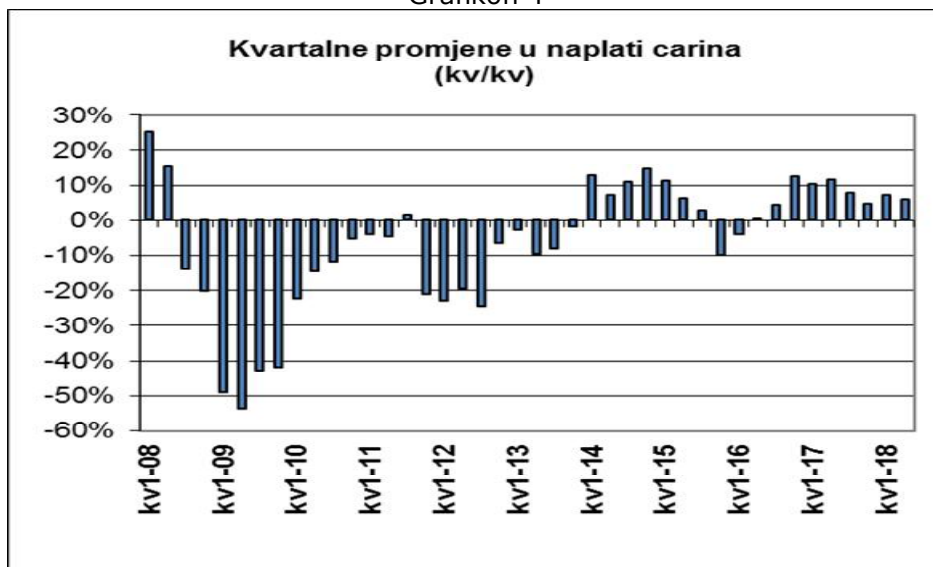

Kvartalna usporedba (Grafikon 4) pokazuje da trend pozitivnog rasta prihoda od carina traje u kontinuitetu već devet kvartala. Mjesečne oscilacije u naplati carina nisu se odrazile na kvartalne stope rasta, koje se već duže razdoblje kreću između 5 i 10%.

U prvom kvartalu 2018. ostvaren je rast prihoda od carina od 7,2%, a u drugom od 6%. Pored toga, može se zaključiti da naplatu prihoda od carina nije ugrozila ni adaptacija Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU (u primjeni od 1.2.2017.). Očekivani negativni efekti su u cijelosti neutralizirani rastom uvoza iz EU i trećih zemalja. Prema statistici robne razmjene za prvih pet mjeseci 2018. uvoz iz trećih zemalja je povećan za 15,3%, pri čemu je uvoz iz Rusije veći za 48,7%, a iz Kine za 15,4%¹.

¹ Izvor: Agencija za statistiku BiH, saopćenje za svibanj 2018. www.bhas.ba.

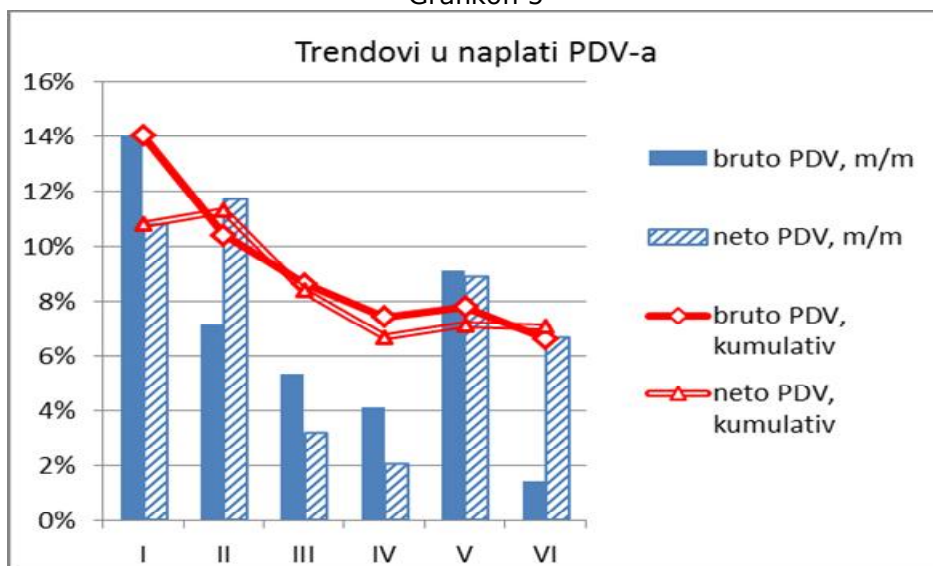
Grafikon 4

PDV

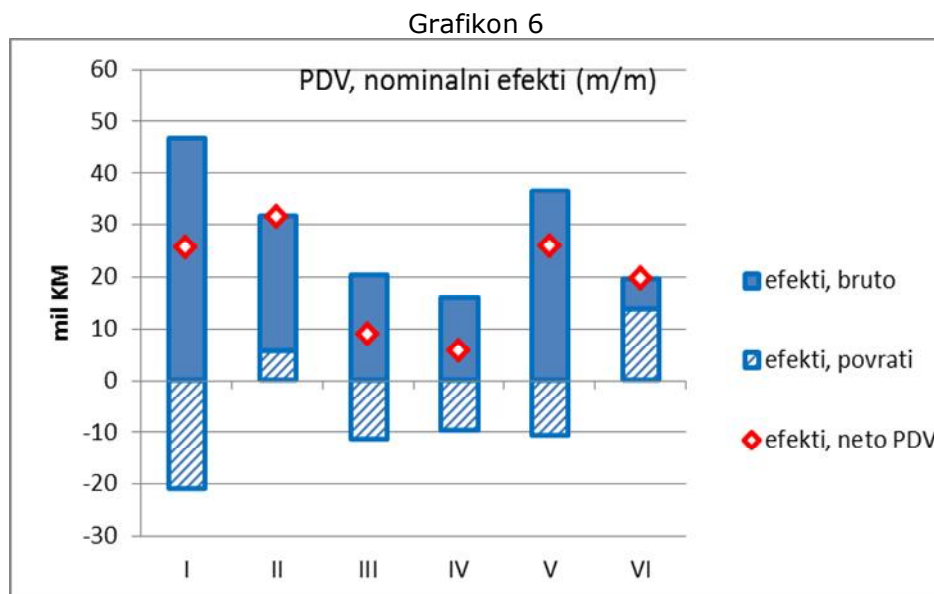
U prvom polugodištu 2018. zabilježene su visoke stope rasta prihoda od PDV-a, kako bruto tako i neto (Grafikon 5).

Grafikon 5

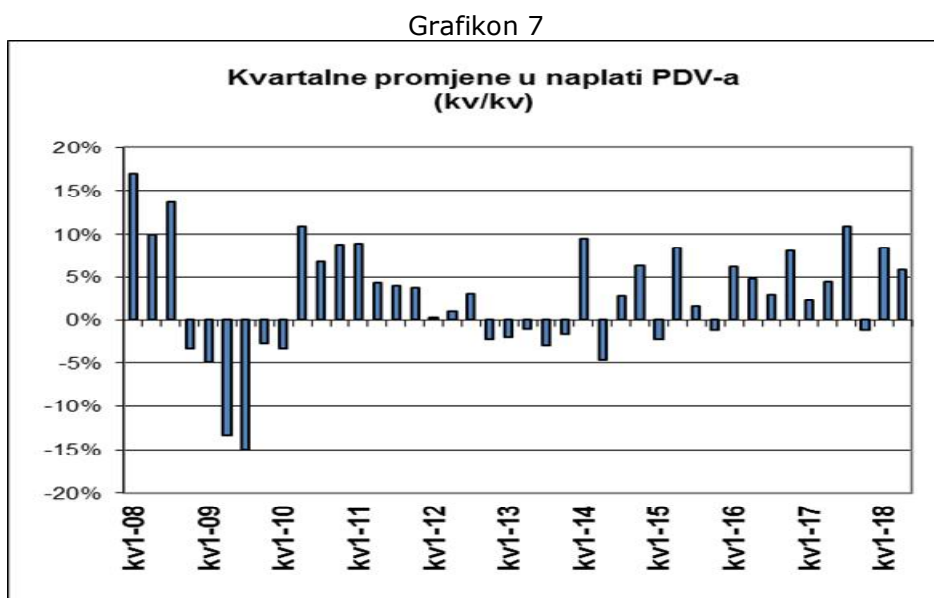

Iako je u lipnju 2018. ostvaren rast bruto naplate PDV-a od skromnih 1,4%, na razini polugodišta kumulativna stopa rasta bruto PDV-a iznosila je 6,6%. Smanjene isplate povrata u lipnju kompenzirale su slabiji rast bruto PDV-a. Iz tog razloga zabilježen je rast neto PDV-a od 6,7%, dok se kumulativna stopa rasta neto PDV-a zadržala na visokih 7,1%. Nakon konačnog usklađivanja prihoda može se očekivati i viša stopa rasta.

Grafikon 6 pokazuje visoke mjesečne suficite bruto naplate u prvih pet mjeseci. Oscilacije u naplati bruto PDV-a su se kretale u rasponu od 5-47 mil KM, dok su se, pod utjecajem trendova u isplati povrata, mjesečne oscilacije neto PDV-a kretale od 5 do 32 mil KM (Grafikon 6).

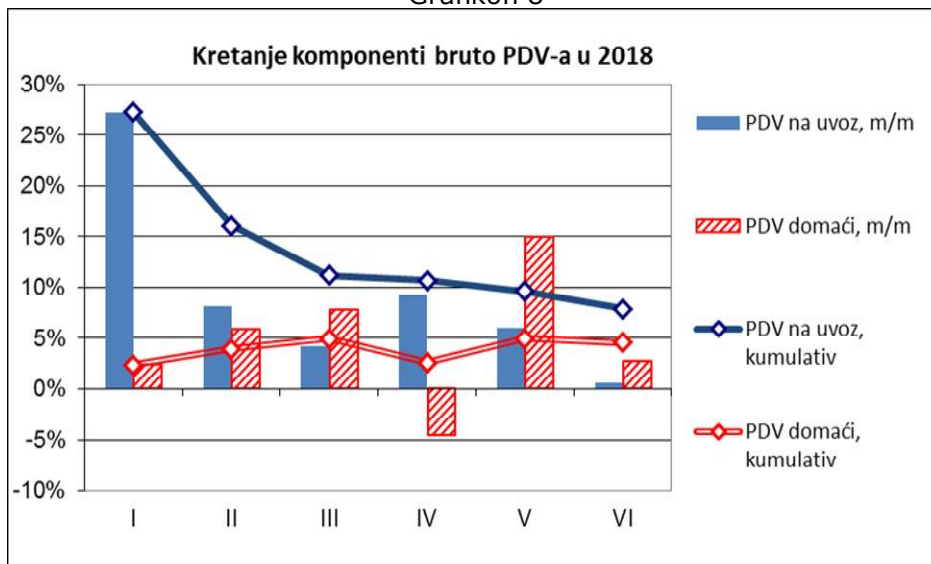
Pregled kvartalnih trendova ukazuje na nastavak pozitivnih trendova u naplati PDV-a koji traju od prvog kvartala 2016, sa izuzetkom četvrtog kvartala 2017, kada su isplaćeni i zadržani povrati iz trećeg kvartala 2017 (Grafikon 7). Prvi kvartal 2018. donio je rast naplate neto PDV-a od 8,4%, dok je u drugom zabilježen rast od 5,9%, kao posljedica slabije bruto naplate u lipnju.

Kretanje kumulativa komponenti bruto PDV-a (Grafikon 8) pokazuje da je neočekivani visok rast bruto PDV-a posljedica rasta domaćeg PDV-a. Iako je u lipnju ostvaren rast domaćeg PDV-a od 2,7%, na razini šest mjeseci kumulativna stopa rasta se zadržala na visokih 4,6%, s tim da se očekuje da će biti i viša nakon konačnog usklađivanja prihoda. S druge strane, primjetan je silazni trend u naplati PDV-a na uvoz, koji je sa visoke stope rasta u siječnju, koja je premašivala

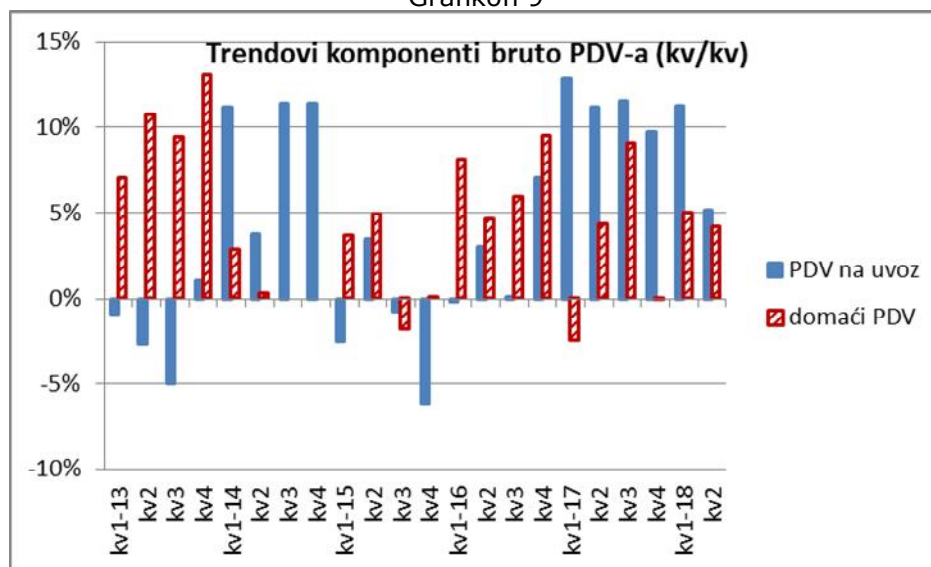
25%, smanjen na 0,7% u lipnju. Slabija naplata u lipnju je kumulativni rast PDV-a na uvoz na razini polugodišta smanjila na 7,9%.

Grafikon 8

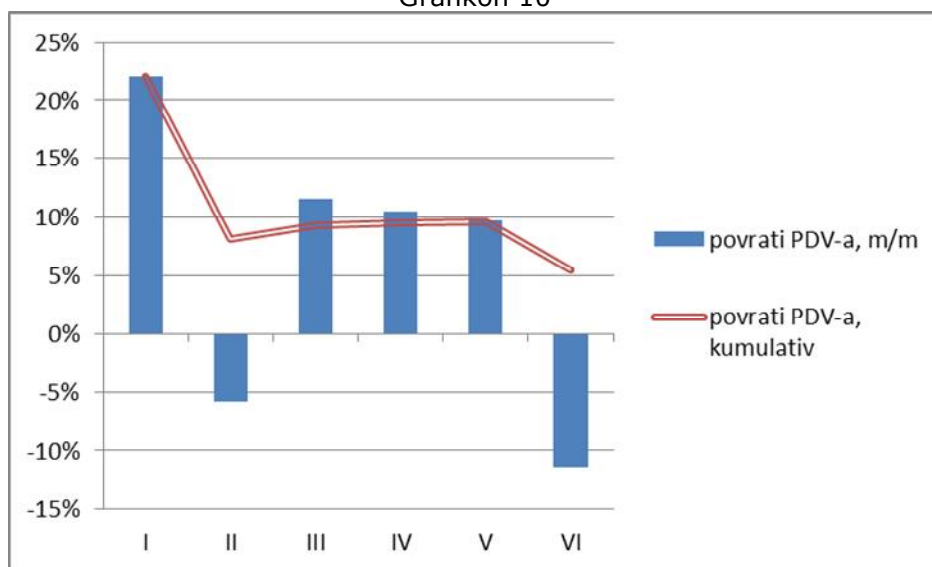
Kvartalni trendovi u naplati komponenti bruto PDV-a pokazuju snažan pad naplate PDV-a na uvoz u drugom kvartalu 2018. Nakon prvog kvartala, kada je zabilježen rast od 11,5%, u drugom kvartalu rast je prepolovljen (5,1%). To je ujedno i najniži kvartalni rast PDV-a na uvoz u posljednjih sedam kvartala. S druge strane, kvartalne stope rasta domaćeg PDV-a u prvom i drugom kvartalu 2018. su ujednačene, 5% i 4,2%, respektivno (Grafikon 9).

Grafikon 9

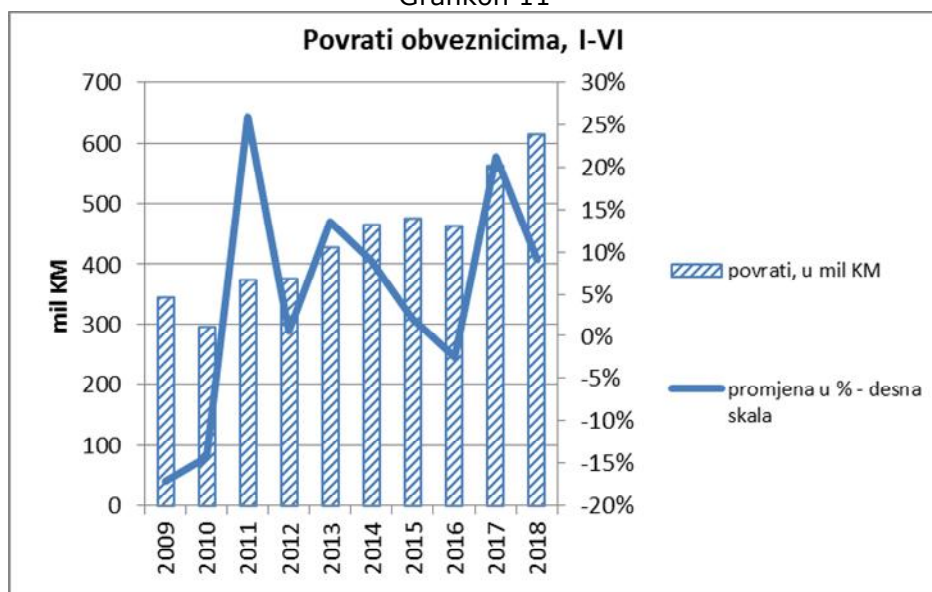
U lipnju 2018. isplate povrata obveznicima su bile manje za 11,4% u odnosu na referentni mjesec 2017. To je u značajnoj mjeri utjecalo na smanjenje kumulativnog rasta sa 10% na 5,5% (Grafikon 10).

Grafikon 10

Struktura povrata pokazuje da su isplate povrata obveznicima u prvom polugodištu povećane za 51,8 mil KM, odnosno za 9,2%. S druge strane, isplate povrata po osnovu međunarodnih projekata su bile manje za 14,7 mil KM, odnosno za 28%. Rast povrata obveznicima prati trendove uvoza i izvoza BiH². I pored nominalnog rasta povrata u prvom dijelu 2018. primjetno je usporavanje rasta u odnosu na historijske trendove (Grafikon 11).

Grafikon 11

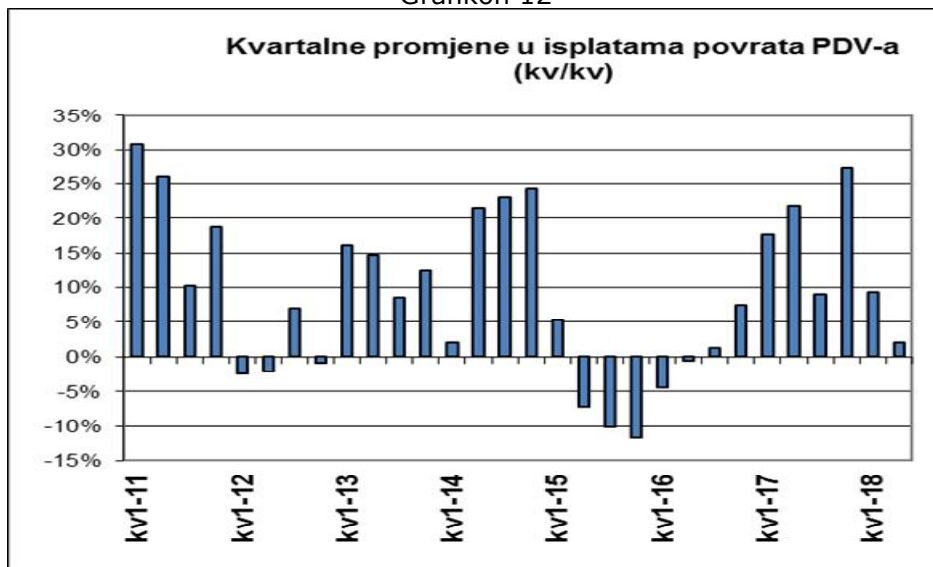

Stopa rasta povrata obveznicima je prepolovljena u odnosu na situaciju u prvom polugodištu 2017. Indikator poboljšanja u isplatama povrata jeste i smanjenje udjela povrata u bruto naplati PDV-a. Udio isplaćenih povrata u prvom polugodištu 2018. u bruto naplati PDV-a iznosio je 26,8%, što je za 0,3 postotna boda ispod udjela povrata u prvom polugodištu 2017. u bruto PDV-u. I kvartalni pregled isplata povrata na godišnjoj razini pokazuje niže stope rasta povrata u

² Za prvih pet mjeseci 2018. uvoz je rastao po stopi od 9,6%, a izvoz 10,9%. Izvor: Agencija za statistiku BiH.

2018.godini (Grafikon 12). Jedan od faktora može biti i statističkog karaktera, s obzirom na visoku nominalnu osnovicu u 2017.godini.

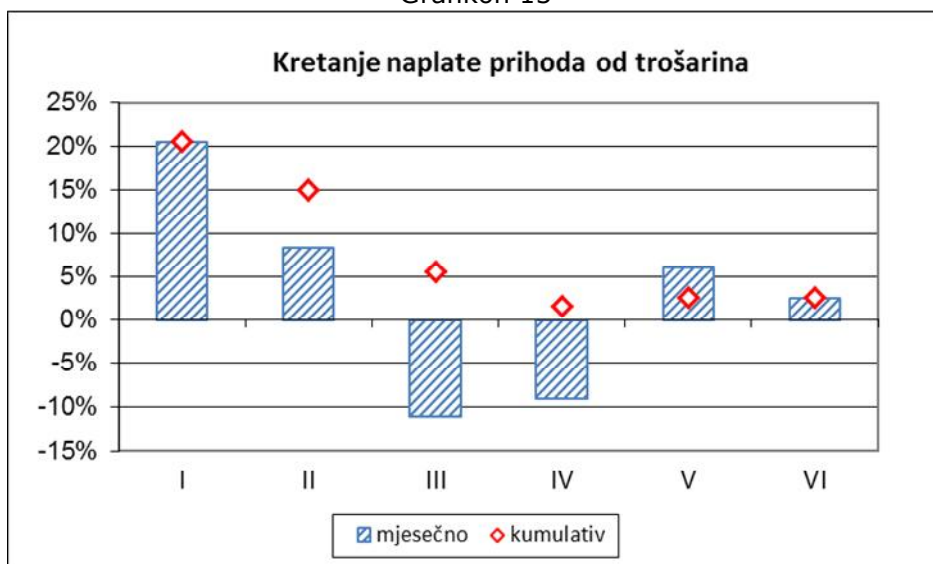
Grafikon 12

Trošarine

Naplata prihoda od trošarina u prvom polugodištu je bila podložna snažnim oscilacijama. Raspon mjesečnih stopa rasta kretao se od -11% do +21% (Grafikon 13). Mjesečna naplata u lipnju je porasla za 2,6%, a rast kumulativne naplate na razini polugodišta iznosi 2,6%.

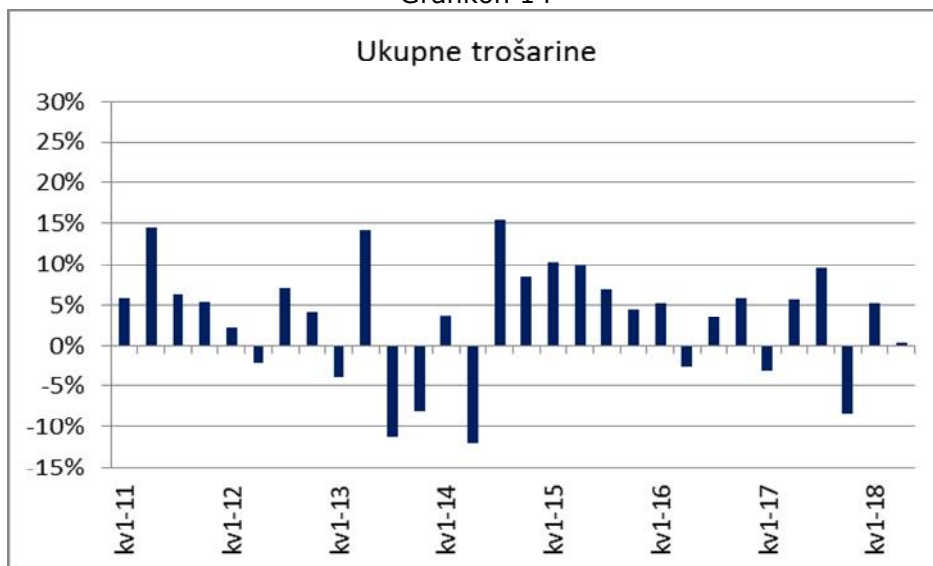
Grafikon 13

U lipnju je zabilježen pad prihoda od trošarina na većinu trošarinskih proizvoda. Najviše stope rasta ostvarene su na trošarinama na uvozni duhan i trošarinama na bezalkoholna pića. Najveći pad prihoda je ostvaren u naplati akciza na derivate nafte, uvoznih i domaćih, te u naplati domaćih trošarina na duhan.

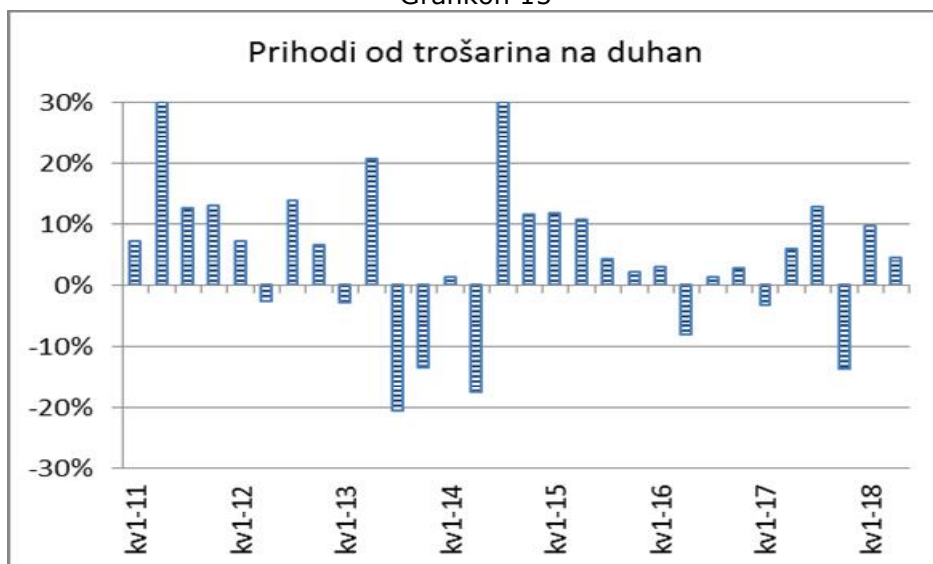
U prvom kvartalu 2018. ostvaren je rast prihoda od trošarina od 5,3%, dok je u drugom kvartalu rast iznosio samo 0,4% (Grafikon 14). Kvartalni pregled naplate trošarina odražava promjenjive trendove u 2017. i 2018. godini, što predstavlja refleksiju oscilacija u naplati trošarina na duhan (Grafikoni 15 i 16) i derivate nafte (Grafikon 17).

Grafikon 14

Oscilacije u naplati trošarina na duhan su oštrije od trendova u ukupnoj naplati (Grafikon 15). U prvom kvartalu je zabilježen rast prihoda od trošarina od 9,6%, a u drugom kvartalu 4,6%. Kao i u prethodne godine i u prvom dijelu 2018. ispoljavaju se snažne sezonske oscilacije u naplati trošarina na duhan, koje vrhunac imaju u ljetnim mjesecima, što korespondira rastućoj potrošnji u ljetnoj sezoni od strane nerezidenata (u tranzitu, dijaspori, turista u BiH i Hrvatskoj).

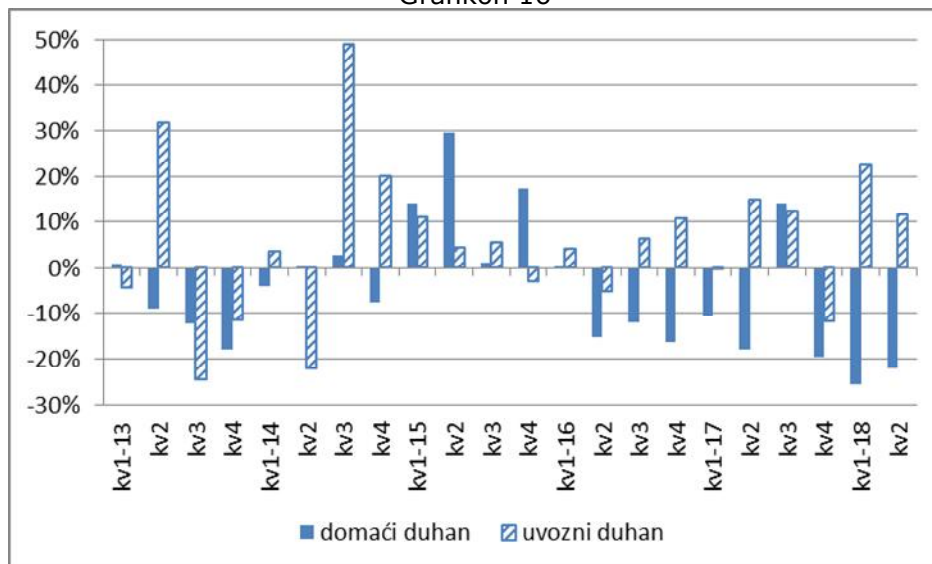
Grafikon 15

U strukturi naplaćenih prihoda dominiraju trošarine na uvezeni duhan, u čijoj naplati je u prvom i drugom kvartalu 2018. ostvaren rast od 22,5% i 11,5%, respektivno, dok je domaćih trošarina na duhan u istom razdoblju naplaćeno 25,5% i 22,1% manje nego u istim kvartalima 2017. (Grafikon

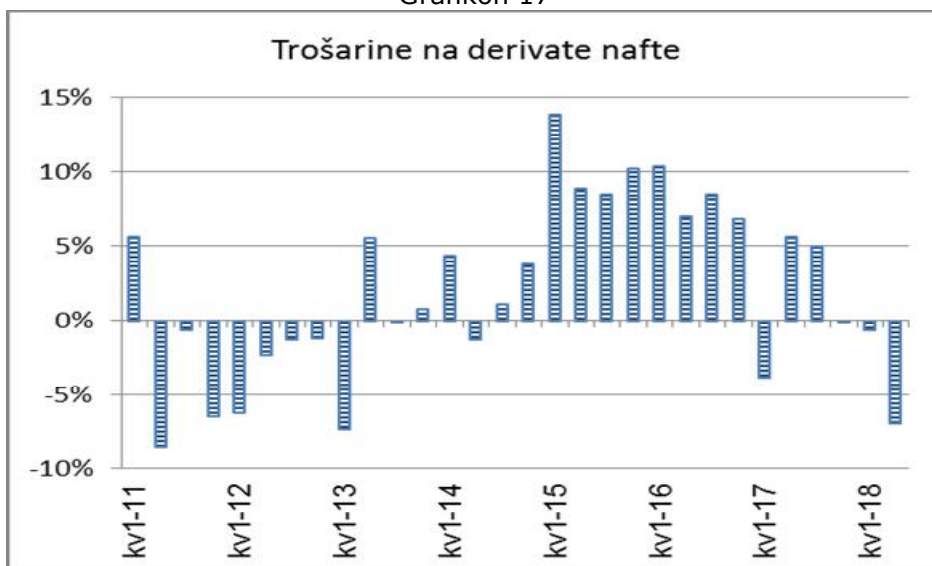
16). Rastući trend trošarina na uvezene duhanske prerađevine i duboke dubioze domaće duhanske industrije ukazuje na postepeni preustroj tržišta duhanskih prerađevina u korist uvoznih brendova.

Grafikon 16

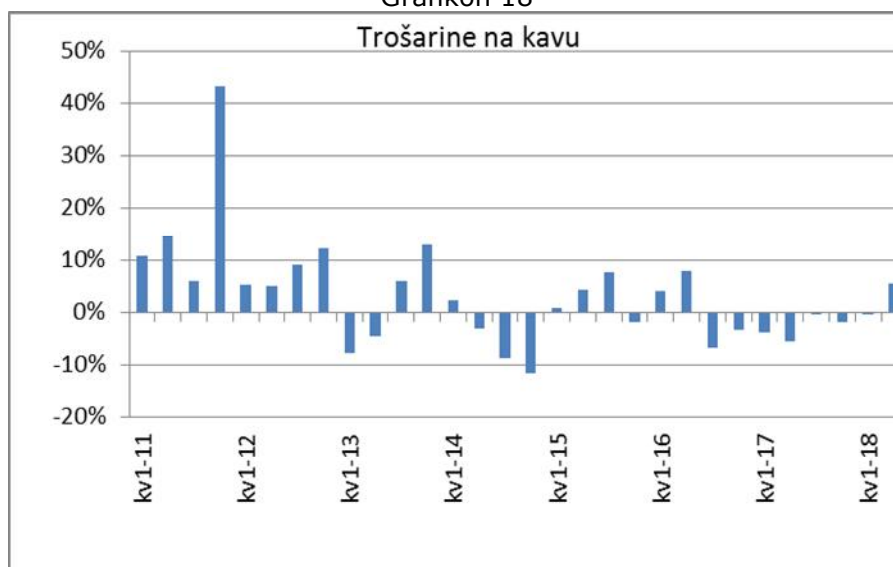
Prvi kvartal 2018. očekivano je donio lošiju naplatu trošarina na derivate nafte. Zbog povećanja poreznog opterećenja derivata, a time i maloprodajnih cijena od 1.2.2018., povećana je potrošnja derivata u siječnju mjesecu, što je rezultiralo rastom prihoda od trošarina na uvozne derivate nafte u siječnju i rastom prihoda od domaćih derivata u veljači 2018. Rast cijena nafte na svjetskom tržištu proteklih mjeseci je uzrokovao povećanje maloprodajnih cijena derivata nafte u BiH u nekoliko navrata, što se negativno odrazilo na potrošnju derivata i naplatu prihoda od trošarina. U prvom kvartalu je ostvaren pad prihoda od 0,6%, a u drugom 6,9% (Grafikon 17).

Grafikon 17

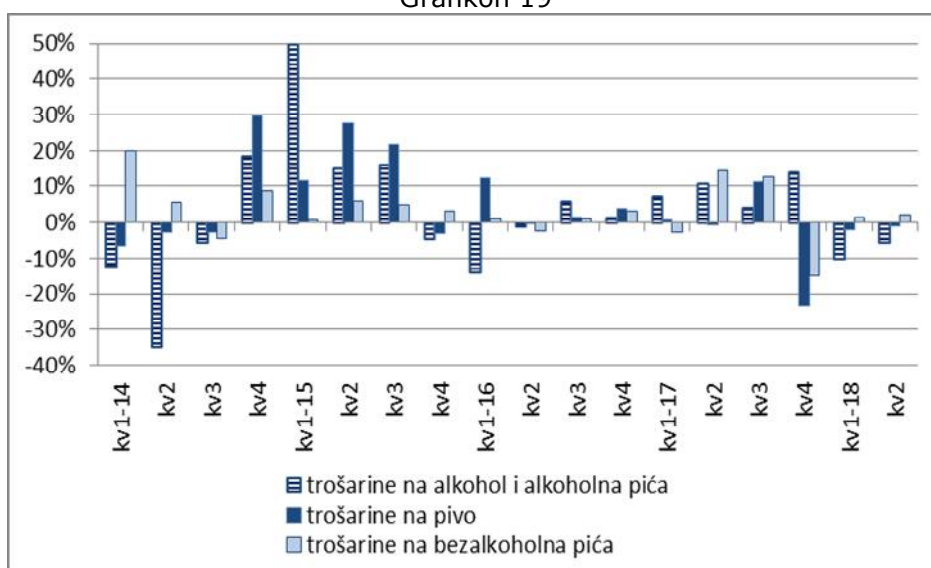
Trend negativnog rasta prihoda od trošarina na kavu trajao je u kontinuitetu sedam kvartala, da bi u drugom kvartalu 2018. bio ostvaren rast od 5,6% (Grafikon 18).

Grafikon 18

Ukupna naplata trošarina na grupaciju proizvoda koju čine pivo, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića u prvom polugodištu je bila na razini prošlogodišnje. Pozitivni trendovi su zabilježeni jedino u naplati trošarina na bezalkoholna pića. U prvom kvartalu 2018. je ostvaren rast od 1,6%, a u drugom 2% (Grafikon 19).

Grafikon 19

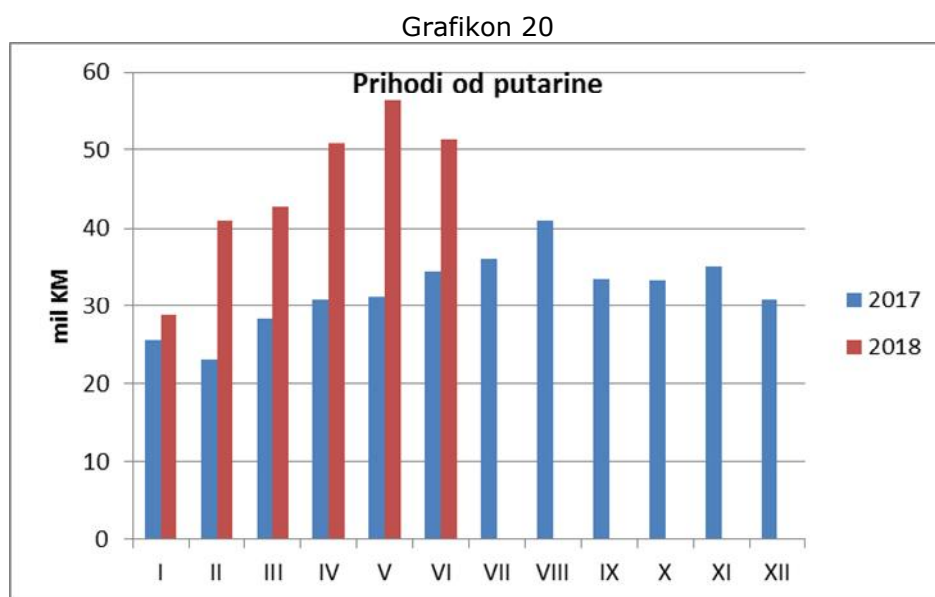

Naplata prihoda od trošarina na alkohol i alkoholna pića je u prvom i drugom kvartalu 2018. bila za 10,1%, odnosno za 5,8%, manja nego naplata u istim kvartalima 2017.

Naplata trošarina na pivo je u prvom polugodištu 2018. u negativnoj zoni rasta. U prvom kvartalu je ostvaren pad naplaćenih prihoda od 2,2%, a u drugom 0,9%. Potrebno je naglasiti da su prihodi od trošarina koje su naplaćene od domaćih pivovara u prvom polugodištu 2018. bili čak 13,8% manji nego u prvom polugodištu 2017, dok je na uvezena piva naplaćeno 5,4% više trošarina nego 2017.

Putarina

Naplata putarine u prvom polugodištu realizirana je u okviru očekivanja. Povećanje namjenske putarine za izgradnju autocesta od 1.2.2018. proizvelo je povećanje uvoza i domaće potrošnje derivata nafte u siječnju, koje se na naplatu prihoda od putarine odrazilo u siječnju (uvoz) i veljači (domaća potrošnja). S obzirom da je ukupna stopa putarine povećana za 60% svaki rast prihoda ispod te razine ukazuje na smanjenje potrošnje derivata nafte. U razdoblju veljača – svibanj prihodi od putarine su na mjesečnoj razini premašivali naplatu iz istog mjeseca 2017. i za 80%, da bi u lipnju bio ostvaren rast od 49,4%, a na razini polugodišta 56,5%.

Grafikon 20 ukazuje da je u lipnju došlo do promjene trendova u potrošnji derivata na koje se plaća putarina (dizel, benzin) u odnosu na 2017. Potrebno je naglasiti da je značajan faktor naplate putarine i struktura potrošnje derivata, odnosno kretanje količina lož-ulja na koje se ne plaća putarina. Povećanje maloprodajnih cijena dizela stvara dodatni poticaj za nezakonitu supstituciju dizela lož-uljem zbog nižih maloprodajnih cijena lož-ulja. S druge strane, negativan efekat rasta potrošnje lož-ulja na naplatu putarine trebao bi biti neutraliziran plaćanjem putarine na tečni naftni plin, koje je uvedeno izmjenama Zakona o trošarinama od 1.2.2018.

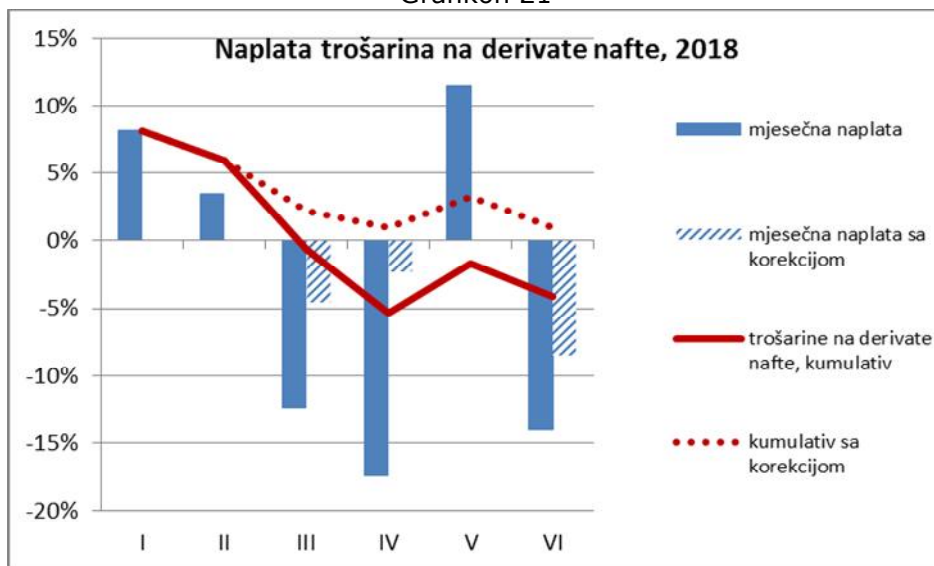
Efekti kompenzacije prihoda na naplatu prihoda po vrstama

Zakon o postupku neizravnog oporezivanja omogućuje prebijanje obveza po osnovu neizravnih poreza priznatim potraživanjima za više uplaćene prihode od neizravnih poreza. Prebijanje obveze po osnovu PDV-a poreznim kreditom ne utječe na efekte naplate PDV-a u tekućoj godini ukoliko je i porezni kredit iz tekuće godine. Međutim, ukoliko se prebijanje potraživanja i obveza vrši između različitih vrsta neizravnih poreza u situaciji kada se koristi neto gotovinsko izvještavanje moguće je da trendovi naplate prihoda po vrstama ne odgovaraju stvarnom trendu.

Gore navedena situacija se pojavila u prvoj polovici 2018., kada je domaći obveznik za trošarine na derivate nafte obvezu za trošarine i putarine kompenzirao priznatim poreznim kreditom. Prebijanja potraživanja iz PDV-a i obveza za trošarine su se odrazila na naplatu prihoda od trošarina u ožujku, travnju i lipnju (Grafikon 21, stupovi). Nakon korekcije i prikazivanja naplate prihoda po obračunskoj (akrualnoj) osnovi može se zaključiti da su trendovi u naplati trošarina pozitivni (Grafikon 21, linija) , te da je umjesto kumulativnog deficita prihoda od

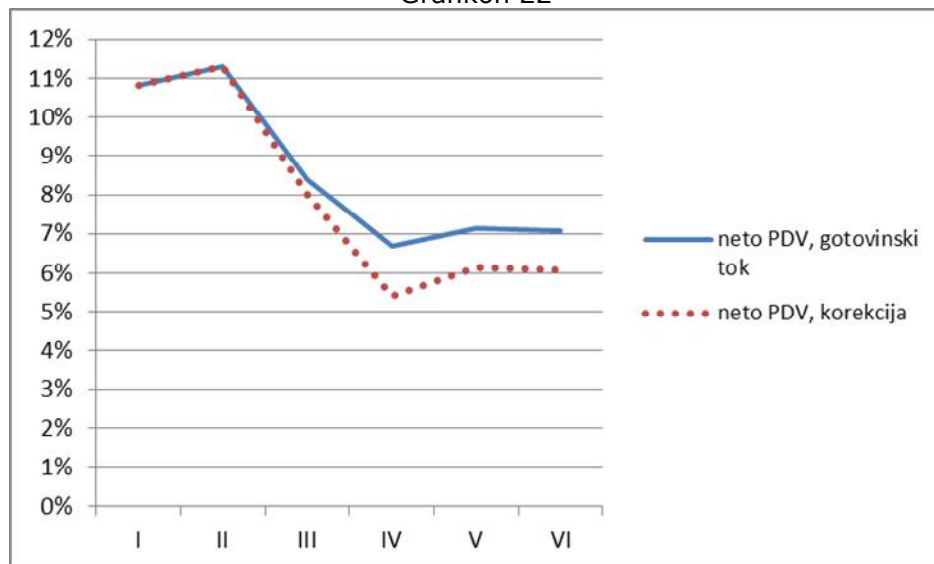
4,1% *de facto* ostvaren rast od 1%. Kvartalne usporedbe pak ukazuju da je umjesto negativnog rasta prihoda od trošarina na derivate nafte od -0,6% i -6,9% u prvom i drugom kvartalu 2018. ostvaren rast od 2,2% u prvom kvartalu, dok je naplata u drugom kvartalu 2018 bila na razini naplate u istom kvartalu 2017.

Grafikon 21

S druge strane, plaćanje obveza za trošarinu i putarinu iz poreznog kredita neopravdano uvećava naplatu neto PDV-a. Pretpostavljajući da je iskorišten porezni kredit koji je nastao u 2018.godini analiza ukazuje da je rast neto naplate PDV-a u prvom polugodištu bio 6,1% (Grafikon 22, linija ●●●), odnosno 1 postotni bod ispod rasta prema neto gotovinskom toku naplate (Grafikon 22, linija —),

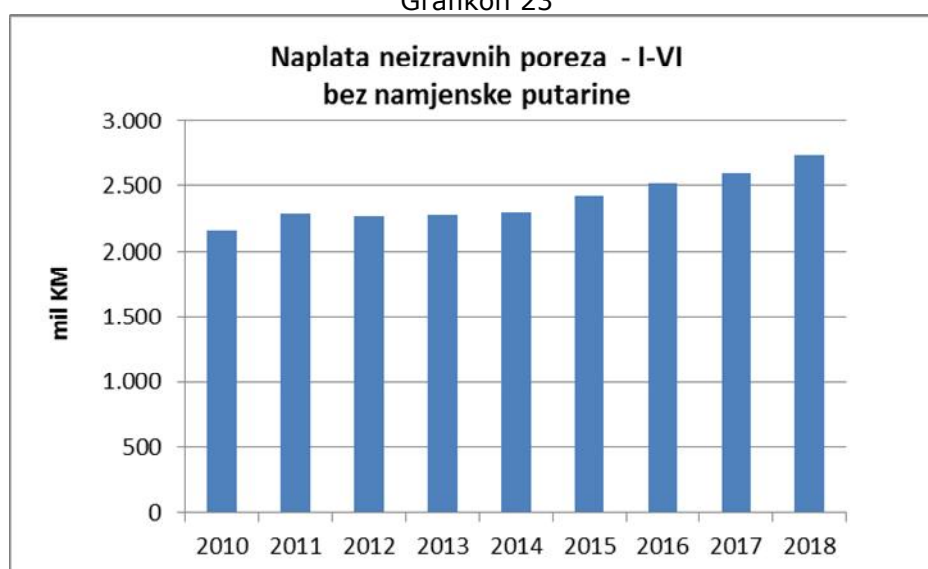
Grafikon 22

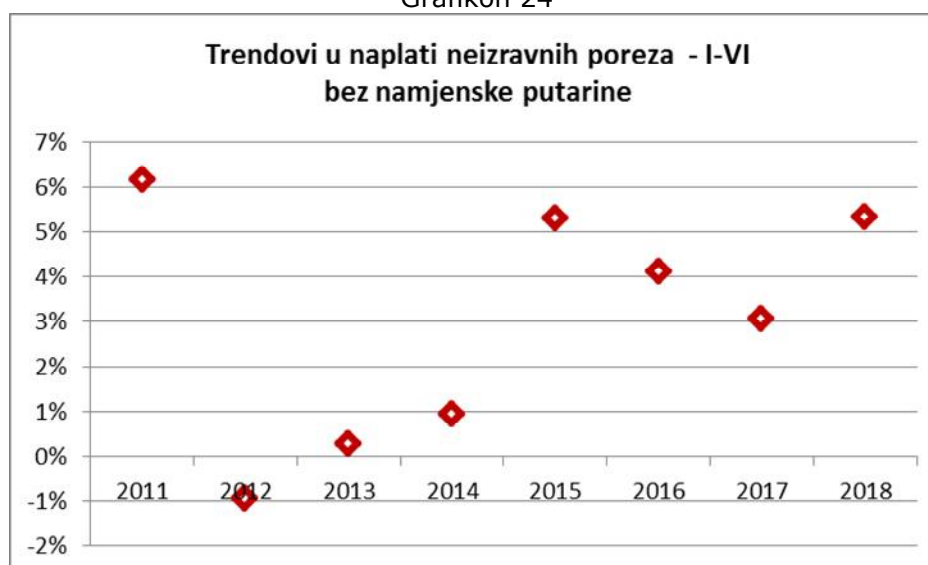
Zaključak

Naplata prihoda od neizravnih poreza u prvom polugodištu 2018.godine je premašila projekcije. Glavni faktor rasta od 9,4% jeste povećanje stope putarine nakon stupanja na snagu izmjena Zakona o akcizama. Zbog promjene politike oporezivanja derivata nafte u 2018.godini nije moguće izravnom komparacijom ukupno naplaćenih neizravnih poreza usporediti naplatu u 2018.godini sa prethodnim godinama. Da bi se došlo do realnije slike o trendovima u naplati neizravnih poreza u 2018., koja bi omogućila komparaciju sa historijskim trendovima, iz analize su isključeni prihodi od namjenske putarine. Dobijeni iznos *de facto* predstavlja iznos prihoda za raspodjelu korisnicima raspodjele (BiH, entiteti, Distrikt). Pored toga, imajući u vidu da putarina ulazi u osnovicu za PDV iz naplate u 2018 je isključen i pripadajući iznos PDV-a koji je plaćen na dodatne prihode od putarine od 1.2.2018. (Grafikon 23). Nakon isključivanja efekata povećane namjenske putarine stopa rasta prihoda od neizravnih poreza za prvih šest mjeseci iznosi 5,4%.

Grafikon 23

Grafikon 24

Iz prethodne analize može se zaključiti sljedeće:

- povećanje namjenske putarine donijelo je 4 postotna boda rasta prihoda od neizravnih poreza;
- stopa rasta prihoda za raspodjelu od 5,4% je značajno iznad projekcija potrošnje, a ujedno i znatno viša u usporedbi sa rastom prihoda u prethodne dvije godine (Grafikon 24);
- izvještavanje o naplaćenim prihodima na temelju neto gotovinske osnove ne ukazuje na realne trendove u naplati prihoda od neizravnih poreza po vrstama, te, sukladno tome, ne može predstavljati pouzdanu osnovu kako za analizu poreznih struktura i trendova u naplati prihoda po vrstama, tako i za izradu projekcija prihoda i ocjenu tekućih i kreiranje budućih politika neizravnih poreza. U tom smislu, nužno je izgraditi komplementarni sustav izvještavanja po vrstama prihoda koji će otkloniti nedostatke postojećeg sustava.